

Dossier temàtic

Entre telers i telons. El teatre a Sabadell durant els segles XIX i XX.

Presentació

Jaume Pont Bertran

8

En aquest dossier que us presentem, pretenem exposar un seguit d'ítems sobre el teatre a Sabadell en el darrer segle i mig. No hi ha una voluntat d'exhaustivitat, sinó de plantejar les grans línies en les quals s'ha mogut el teatre a Sabadell.

Quan parlem de teatre a Sabadell, parlem de teatre fet per sabadellencs en companyies professionals o en companyies amateurs i de teatre fet a Sabadell per companyies de fora de la ciutat.

Segons Bosch i Cardellach el primer grup de teatre documentat a Sabadell fou de 1623 dins de la Confraria de la Mare de Déu de Gràcia, però de ben segur que n'hi havia d'anteriors. Les representacions teatrals es feien a l'interior de cases i locals diversos de la ciutat, mínimament condicionats, generalment per grups aficionats. Fou al segle XIX quan es va generalitzar i popularitzar el teatre, de manera que es convertí en una forma d'esplai de masses. D'una banda, a Sabadell es van construir els primers espais destinats exclusivament a teatre; d'altra banda, es multiplicaren les companyies de teatre aficionat, que continuarien actuant en espais precaris i que s'aplegarien en entitats recreatives de tot tipus d'ideologies.

Tenint en compte aquestes primeres premisses, hem estructurat els tres primers articles del dossier en aquest àmbit.

En primer lloc, Jaume Pont presenta el teatre fet per grups d'aficionats vinculats al món catòlic, des del moment que el teatre comença a ser utilitzat per l'església catòlica com a element adoctrinant amb Sardà Salvany a finals del segle XIX fins al primer franquisme, en què el teatre, sota l'empara del món catòlic, és tolerat i és un dels principals elements d'esbarjo popular en la grisa societat franquista. En aquest context es van crear les que seran entitats referents del teatre aficionat a Sabadell fins avui.

En segon lloc, Eduard Masjuan tracta el teatre vinculat al moviment republicà i obre-rista, que situen el teatre com un element del canvi social, en contraposició al teatre acceptat pel règim monàrquic de la Restauració a Sabadell. Aquest tipus de teatre s'acaba amb l'arribada del franquisme.

I, com a tercer article, Albert Beorlegui explica els grans locals de teatre a Sabadell, que es van començar a construir a la segona meitat del segle XIX i van portar grans companyies de teatre professional a la ciutat, com a contrapunt selecte a les obres de teatre aficionat. Alguns d'aquests grans espais, a més de ser teatre, van ser locals d'oci, amb cafè i jardins, on es feien balls, concerts i altres actes. La majoria es van acabar reconvertint en cinemes.

A la segona part del dossier s'exposa la vessant més actual de com va influir en el teatre sabadellenc el canvi del model d'esbarjo en la societat a partir als anys seixanta. El teatre i el cinema de proximitat van perdre el "monopoli" de l'esbarjo i això va comportar el tancament de locals i una modernització del teatre a la nostra ciutat.

L'article de Francesc Ventura presenta com es va produir la modernització i com va afectar aquesta les grans entitats de teatre de Sabadell i els nous grups que es creen. Es va buscar un tipus de teatre compromès i més enllà del teatre com un simple esbarjo. Com a element inèdit es recull l'activitat teatral que van fer diversos grups de teatre que només van existir en aquells anys.

Marc Sabater, en el seu article, descriu els darrers anys de teatre a Sabadell a partir de l'arribada de la democràcia i com la introducció de les infraestructures culturals creades per l'Ajuntament democràtic ha multiplicat i diversificat àmpliament la xarxa de grups de teatre a Sabadell.

Finalment, Jordi Marrugat escriu un article com a colofó, amb una anàlisi de l'aportació de Sabadell al teatre català, des dels diversos àmbits de l'art dramàtic, tant des de la dramaturgia fins a la interpretació. Exposa les aportacions de la ciutat de Sabadell a la construcció d'un teatre nacional català.

Com a testimonis de la vida teatral sabadellenca hem entrevistat tres persones que han estat molt implicades al llarg de tota la seva trajectòria vital a l'escena local. Anna Fité entrevista el seu pare, Salvador Fité, per la impressionant trajectòria vital lligada a Palestra i a la Joventut de la Faràndula. Anna Cabeza entrevista Mercè Gil, que explicarà, a part de la seva experiència com a actriu, els records que conserva del seu pare, Josep Maria Gil, actor format a la Secció Dramàtica de l'Acadèmia Catòlica i que fou fundador de la Joventut de la Faràndula. I, finalment, en Víctor Colomer conversa amb Ramon Ribalta, per la seva llarga trajectòria com a escenògraf, director i promotor teatral.